



ДЕРАТИЗАЦИЯ В ПРАКТИКАТА
III. ДЕРАТИЗАЦИЯ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

СТАНЧО ПЕТРОВ

DERATIZATION IN PRACTICE
III. DERATIZATION IN AGRICULTURE

STANCHO PETROV

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ, КАТЕДРА „АГРОЕКОЛОГИЯ”

Abstract

Deratization in agriculture is getting in different places: farmyards, animal farms, rooms and etc.

Key words: deratization, agriculture, animal farms.

Дератизация на обекти.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА СТОПАНСКИ ДВОР. Борбата срещу гризачите в селските къщи и дворове е трудна, поради наличието в тях на разнообразни убежища и изобилието от хранителни продукти през всички годишни сезони. Отглеждането на домашни животни и птици обуславя наличието на много хранителни продукти (зърна, фуражни смеси), складирани или разпилени в складовите помещения. Проблемът се усложнява и от сезонните хранителни миграции на полусинантропните гризачи (горски мишки, полевки, сънливци), които проникват в селските домакинства от намиращите се в близост до тях полски и горски насаждения.

Профилактичните мерки се спазват по-трудно, поради наличието на повече тревна и храстова растителност и струпването на сухи стебла и листна маса след прибиране на реколтата. Препоръчва се царевичните кочани, тиквите, пиперът и други продукти да се съхраняват на стелажи и в добре изградени хамбари с циментов под. За селското домакинство са задължителни пролетното и есенното основно почистване на стопанския двор и жилището, своевременното ремонтване на обора, птичарника, свинарника и склада за фураж. Активната профилактика изисква всяко домакинство да разполага с добре поддържани и здрави капани, които да се използват при необходимост. Лесно се приготвят привлекателни примамки от сланина, кашкавал, пържени хлебни кубчета и др. Ефективна примамка е фитил за газена лампа, изпържен в олио и лук. С успех се използват и примамки от парчета ябълки, фъстъци, тиквени семки и други подобни. Колкото по-разнообразни и пресни са примамките, толкова по-голяма е

вероятността да се уловят гризачите в капаните. Уловените гризачи не трябва да се дават на котките и кучетата, а трябва да се изгарят или заравят в почвата, на дълбочина най-малко 0,5 m, за да не се разнасят от тях болестотворни микроорганизми, ектопаразити (бълхи) и хелминти.

За да се попречи на есенната миграция на гризачите от полето към селските дворове, която започва след жътва се извършва бариерна дератизация с капани или постоянни отровни точки. Използват се разнообразни родентициди, закупени от специализираните аптеки – РОДАНЕКС, ЛАНИТОКС, ПЛЪХОМОР, МИШЕМОР, КЛЕРАТ, СТОРМ и др. Важно изискване е препаратите да са сухи, пресни и да бъдат залагани в подходящи укрития.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА ЖИВОТНОВЪДНИ ФЕРМИ. В зависимост от вида и числеността на гризачите трябва да се избират подходящи препарати. Срещу сивия плъх (*R. norvegicus*) се препоръчват антикоагуланти от I-ва и II-ра генерация, а в обекти, заселени с черен плъх (*R. rattus*), домашна мишка (*M. musculus*) и хемисинантропни видове се препоръчват акутни родентициди. Във влажни места се употребяват специални формулации на родентицидите – дератизационни брикети, в които антикоагулантното вещество и атрактантите са включени в твърд парафин, за да не плесенясват.

Животновъдните ферми са най-привлекателните места за вредните гризачи, особено за сивия плъх. В тях вредите от плъховете и мишките са огромни:

- изяждат и замърсяват с екскременти, урина и болестотворни микроби значителни количества хранителни продукти и фуражи;
- повреждат кабели, тръби, инсталации и създават предпоставка за пожари;
- безпокоят домашните животни, нападат и убиват пилета, зайчета и др.;
- пренасят опасни болести по хората и животните и им причиняват рани от ухапвания.

За да бъде дератизацията на фермата успешна, с т р а т е г и я т а на работа трябва да включва следните мероприятия:

- *Проучване на степента на заселеност.* Сивият плъх прави гнездата си в основата на сградите или покрай открити канали, купчини пръст, тор и други отпадъци. След проучването на терена около фермата се прави оглед и вътре в сградата за откриване на дупките на гризачите и пътеките, по които те се движат. Броят на плъховете се определя приблизително, като за всяка дупка се приемат минимум по 5 плъха.

- *Провеждане на дератизацията.* Започва се от терена около фермата, като във всяка дупка се поставя с лопатка необходимото количество родентицид (средно 100 – 200 g), а на подходящи закрити места в основата на сградите, под стрехите и другаде – по 500 g до 1 kg, в зависимост от родентицидния препарат. Вътре във фермата примамките се залагат в подходящи и недостъпни за животните места (фуражни складове, коридори, первази на прозорци и др.). Поставят се в дупките и по пътеките на движение на гризачите. На 3-я, 7-я и 10-я ден след дератизацията се прави проверка и там, където примамката е изядена се поставя нова. Плъховете

измират след 3-я до 10-я ден и по-късно. Трупите на гризачите се изгарят. Ако добавената нова примамка остава неизядена, това е знак, че дератизацията е успешна. След унищожаването на плъховете се препоръчва фермата да се почисти основно. Терена около сградата трябва да се подравни, за да се открият евентуално други гнезда. Всички дупки в основата на сградата (отвън и отвътре) трябва да се запълнят.

- *Поддържане на получения ефект.* За да се избегне повторното заселване на фермата се препоръчва на отделни места да се поддържат постоянни "отровни точки" с родентициди, които да се подменят на всеки 3 до 6 месеца.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА ПТИЦЕВЪДНИ ФЕРМИ. В освободените от птици помещения дератизацията се извършва с остри родентициди. Дератизацията в присъствието на птиците се извършва с антикоагуланти или с пириминил (*Вакор*). Примамките се поставят веднъж в денонощието и то вечер, когато птиците са нахранени и се намират на кацалките. На сутринта преди хранене на птиците останалите неизядени примамки се прибират. За пълното унищожаване на гризачите примамките се поставят в продължение на 7-10 денонощия. Примамките се залагат на недостъпни за птиците места – под кафезите, под мрежите за фекалии, под хранилките, в дератизационни сандъчета в близост до бункерите за фураж и в междинните помещения за събиране на яйца или за складиране на продукцията. Поддържат се постоянни отровни точки на недостъпни за птиците места. Обработка се и каналната мрежа с парафинови блокчета (5 – 10 броя на 100 m²). Добър ефект дават водните примамки.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА СВИНАРНИЦИ. Преди провеждане на дератизацията, територията около свинарниците се почиства основно. Каналите и улеите за отточните води се почистват и промиват с много вода, а шахтите се заливат с *креолин* или *хлорна вар*. Торът и всички отпадъци се извозват. Няколко дни преди залагане на отровните примамки не се оставят никакви храни в хранилките, като коритата се измиват.

При извършване на дератизацията на свинарници се препоръчва животните да се извеждат от помещенията или да се освободят 2 – 3 бокса от свинете, в които не могат да влизат малките прасенца. В освободените помещения се препоръчва употребата на бързодействащи родентициди. Дератизационните сандъчета се поставят вечер и сутрин се прибират. Това продължава, докато отровната примамка в сандъчетата вече не се изяжда. При използване на 5 % *цинков фосфид*, като добавки към обикновената храна на свинете обектите според някои автори се освобождават от гризачи за 2-3 години. Първите измрели плъхове започват да се намират след 15 – 20 min от първото залагане на примамките.

Добри резултати се получават и при използване на 0,8 % крисид в примамка от счукан или смлян ечемик и 2,5 % растително масло. Примамките се нареждат в специални корита, които се поставят през нощта в проходите на свинарниците. На сутринта коритата се прибират и неизядените примамки се изгарят.

При използването на остри родентициди особено внимание се отделя на събирането на трупове – гризачите измират в радиус 30 – 50 m от местата на заложените примамки.

Ако няма възможност за освобождаване на помещенията с животни безопасно е да се прилагат антикоагуланти от I-ва и II-ра генерация или акутни препарати, които са безопасни за свинете – Пириминил (*Вакор*), Сцилирозид и др. Примамките се залагат на недостъпни за свинете места – по пътеките между помещенията или в изпразнени боксове. Вземат се мерки свинете да се хранят добре, особено вечер, а вратите на боксовете да се затварят добре с допълнителни приспособления за сигурност. По време на дератизацията се въвежда постоянно дежурство. Освен залагането на примамки в дератизационни сандъчета по пода специално за черния плъх в близост до тавана се прикрепват сандъчета – към подпорни греди, разкриват се покривни конструкции и т.н. Особено внимание се обръща и на каналната мрежа, където се поставят парафинови блокчета (по 5 – 10 бр./100 m²). Срещу черния плъх парафиновите блокчета се залагат и под покривните пространства.

Дератизацията приключва с основно механично почистване и измиване на третираните помещения.

Едновременно със залагането на примамките в помещенията се обработват и дупките на плъховете около територията на свинарника. Това се извършва с родентициди или чрез фумигация със SO₂, CO₂ (отработени газове от четиритактов двигател) *хлорпикрин** и *калцид* (CaCO₃) при температура на въздуха не по-ниска от 15°C. Калцидът се поставя в обикновен буркан и с лъжичка се отмерват по 3 – 4 g, които се сипват в дупката, която след това се затваря с малко сено или слама и се покрива с лопата пръст. Обработките с хлорпикрин се извършват, като 0,5 до 1 g вата или памук се натапят в хлорпикрин, който е поставен в сух стъклен буркан с винт. Ватата или памукът се поставят с помощта на тънка пръчка в дупките на дълбочина около 20 cm. След това дупката се зарива по описания по-горе начин.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА ОВЧАРНИЦИ, КРАВАРНИЦИ И КОНЮШНИ. Акутните родентициди се използват рядко, съобразно общите указания за дератизация на животновъдни ферми. Обикновено се прилагат антикоагуланти и се поддържат постоянни отровни точки. Във фермите, които прилагат пасищно отглеждане (летни кошари и обори) може да се употребяват бързодействащи препарати веднага след извеждането на животните, докато гризачите не са напуснали помещението. С добър успех може да се прилагат водните примамки (вода, разрежено мляко) поради употребата на сух, груб фураж.

ДЕРАТИЗАЦИЯ НА БИТОВИ ПОМЕЩЕНИЯ ВЪВ ФЕРМИТЕ. Вземат се мерки помещенията на администрацията и стаите на животновъдите да бъдат непроницаеми за гризачите. При дератизационни мероприятия хранителните продукти се съхраняват в недостъпни за гризачите места (шкафове, хладилници). Срещу мишките, които са обичайните обитатели в тези помещения се третира с антикоагуланти или безопасни за човека акутни

средства – Пириминил, Сцилирозид. Плъховете се унищожават с антикоагуланти.

Литература

Аврамова С. (отг. ред.). Дезинфекцията в нашия дом. Справочник. София, изд. "Д-р Петър Берон", 1993.

Богданов В. Справочник по приложението на химичните средства и препарати за растителна защита. София, изд. „Земиздат“, 1965.

Курудимов П. Ръководство за унищожаване на вредните гризачи и насекоми. София, изд. „Земиздат“, 1967.

Ташева М., Контев Х. Справочник за борба с вредните гризачи. София, изд. "Виденов и син" – ООД, 1997

